STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
Fotografija medijų kultūroje: istorija, teorija ir kritinis vertinimas	

Dėstytojas / a (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis (-i): dr. Dovilė Dagienė **Kitas / a (-i):**	Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto Kūrybos komunikacijos studijų programos komitetas, Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222 Vilnius

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji	Individualiųjų studijų dalykas

Įgyvendinimo forma	Vykdymo laikotarpis	Vykdymo kalba (-os)
Auditorinė	II kursas, IV semestras (pavasario)	lietuvių

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: Gebėjimas skaityti akademinius tekstus anglų kalba.	**Gretutiniai reikalavimai (jei yra):** Prieiga prie fotografavimo įrenginio (fotoaparato arba išmaniojo telefono) ir bazinių skaitmeninių vaizdų tvarkymo priemonių, jei pasirenkamas kūrybinis baigiamasis projektas. Analitinėms užduotims galima naudoti teisėtai prieinamas fotografijų kolekcijas ir archyvus.

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	130	40 (16 val. paskaitų, 8 val. konsultacijų, 16 val. seminarų)	90

Dalyko (modulio) tikslas
Dalyko tikslas – suteikti studentams nuoseklių žinių apie fotografijos istorinę raidą, teorines interpretavimo prieigas ir fotografijos vaidmenį šiuolaikinėje medijų kultūroje, ugdant gebėjimą kritiškai analizuoti, interpretuoti ir vertinti fotografinius vaizdus. Studijuojant nagrinėjama fotografijos technologijų, estetinių strategijų ir socialinių praktikų kaita, fotografijos santykis su tikrove, atmintimi, tapatybe, ideologija ir reprezentacija. Ypatingas dėmesys skiriamas fotografijai kaip vizualinės komunikacijos priemonei, kurios reikšmės formuojamos ne tik kuriant vaizdus, bet ir juos atrenkant, publikuojant, archyvuojant bei interpretuojant skirtinguose kultūriniuose ir medijų kontekstuose. Remdamiesi fotografijos istorijos pavyzdžiais ir teoriniais tekstais, studentai mokosi atpažinti vizualinės raiškos strategijas, analizuoti vaizdų kūrimo ir sklaidos aplinkybes, argumentuotai

vertinti jų estetinį, socialinį ir etinį poveikį. Teorinės žinios derinamos su praktinėmis vaizdų analizės, fotografijų atrankos, vizualinio pasakojimo kūrimo ir kritinio aptarimo užduotimis. Dalykas taip pat apima šiuolaikinius fotografijos iššūkius – skaitmeninių platformų poveikį vaizdų suvokimui, algoritminę vizualinę kultūrą, dirbtinio intelekto generuojamus vaizdus ir kintančias fotografijos autentiškumo sampratas.		
Dalyko (modulio) studijų rezultatai	**Studijų metodai**	**Vertinimo metodai**
Žinojimas / supratimas: Paaiškina svarbiausius fotografijos istorijos etapus, technologinius ir estetinius lūžius bei jų sąsajas su medijų kultūra.	Teorinės paskaitos; istorinių fotografijų lyginamoji analizė; tekstų skaitymas.	Trumpi teoriniai atsiskaitymai; istorinio atvejo analizė..
Teorinių prieigų taikymas: Taiko pagrindines fotografijos teorijos sąvokas (reprezentacija, kontekstas, autorystė, atmintis, dokumentiškumas) konkretiems vaizdams interpretuoti.	Teorinių tekstų aptarimas; vadovaujama vaizdų analizė; diskusijos.	Analitiniai komentarai; kritinė esė; seminaro pristatymas.
Analizė ir kritinis mąstymas: Analizuoja fotografijos prasmės kūrimą per kadravimą, seką, leidybą, archyvavimą ir sklaidą; įvertina istorinį, socialinį ir institucinį kontekstą.	Atvejo analizė; lyginamasis tyrimas; darbas su fotografijų sekomis ir archyvais.	Struktūruota vaizdų / archyvo analizė ir argumentuotos išvados.
Etinis ir medijų raštingumas: Atpažįsta atvaizdo teisių, privatumo, stereotipų, manipuliavimo ir sintetinių vaizdų pateikimo problemas; siūlo atsakingos komunikacijos sprendimus.	Diskusijos apie etines dilemas; medijų publikacijų analizė; praktiniai scenarijai.	Etinio atvejo vertinimas; argumentuotas sprendimo pagrindimas.
Kūrybinis / tiriamasis taikymas: Parengia vizualinį projektą, pagrįstą aiškia tema, atranka,	Projektinis mokymasis; konsultacijos; tarpinių darbų peržiūros.	Baigiamasis fotografijos tyrimo, vizualinės esė arba kritinės analizės projektas.

šaltiniais, auditorijos apibrėžimu ir kritine refleksija.		
Komunikacija ir vertinimas: Argumentuotai pristato savo interpretaciją, analizuoja kitų darbus ir pateikia konstruktyvų, teorinėmis sąvokomis grindžiamą grįžtamąjį ryšį.	Seminariniai pristatymai; kolegialios peržiūros; refleksija.	Dalyvavimas seminaruose; kolegialaus vertinimo komentaras; gynimas.

Temos	**Kontaktinio darbo valandos**							**Savarankiškų studijų laikas ir užduotys**	
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai	Praktika	**Visas kontaktinis darbas**	**Savarankiškas darbas**	**Savarankiškai atliekamos užduotys**

1. Fotografija kaip vizualinės komunikacijos ir kultūros forma Fotografinio atvaizdo statusas; fotografijos santykis su tikrove, tekstu ir auditorija; fotografijos funkcijos žiniasklaidoje, mene ir kasdienybėje.	1						**1**	**5**	Palyginti vienos fotografijos panaudojimą dviejuose skirtinguose komunikacijos kontekstuose; pateikti 300–400 žodžių komentarą.
2. Fotografijos ištakos ir XIX amžiaus vaizdų kultūra Camera obscura, dagerotipija, kalotipija, tiražavimo ir reprodukavimo technologijų raida; portretavimo, mokslo ir dokumentavimo praktikos.	1						**1**	**5**	Parengti trumpą fotografijos technologinių ir socialinių pokyčių chronologiją, palyginant du istorinius vaizdus.
3. Fotografija ir tiesos problema Dokumentiškumas ir liudijimas; nuotraukos tariamas objektyvumas; žurnalistika, propaganda, manipuliavimas ir vaizdo patikimumo klausimai.	1	1					**2**	**5**	Išanalizuoti vienos dokumentinės fotografijos sukūrimo ir publikavimo aplinkybes, išskirti konteksto reikšmę.
4. Fotografinės kalbos formavimasis: piktorializmas, modernizmas ir avangardas Kompozicija, kadruotė, šviesa, perspektyva, eksperimentas; Bauhauzas, „Naujasis matymas“, modernizmo fotografijos estetika ir jos tęstinumas.	1	1					**2**	**7**	Palyginti dvi skirtingų istorinių krypčių fotografijas; sukurti vieną vizualinį bandymą ir trumpą jo refleksiją.
5. Portretas, tapatybė ir reprezentacija Portretavimo konvencijos; lyties, klasės, socialinio statuso ir galios santykiai; fotografuojamojo agentiškumas ir sutikimas; istorinio portreto perskaitymas šiandien.	1	1					**2**	**7**	Atlikti dviejų portretų lyginamąją analizę, atsižvelgiant į jų kilmę, reprezentacijos būdus ir etines prielaidas.

6. Dokumentinė fotografija ir vizualinis pasakojimas Socialinė dokumentika, fotoreportažas ir fotoesė; fotografijų seka, redagavimas, antraštės bei tekstas; autoriaus pozicija ir atsakomybė.	1	1					**2**	**8**	Sudaryti 5–7 fotografijų seką iš savo arba teisėtai naudojamų vaizdų; paaiškinti sekos dramaturgiją ir auditoriją.
7. Fotografijos archyvai, materialumas ir atmintis Fotografija kaip materialus objektas, dokumentas ir kultūros paveldas; šeimos albumai, instituciniai archyvai, atrankos ir įrašų kontekstas; atminties konstravimas.	1	1					**2**	**7**	Pasirinkti nedidelį archyvinį rinkinį, nustatyti jo kontekstą, metaduomenų spragas ir galimas skirtingas interpretacijas.
8. Fotografijos teorijos: vaizdas, reikšmė ir žiūrovas Rolando Barthes'o, Johno Bergerio ir Susan Sontag tekstai; fotografinio atvaizdo interpretacija, žvilgsnis, atmintis, etiką formuojantis kontekstas. Teorinių teiginių patikra konkrečiais pavyzdžiais.	2		4				**6**	**10**	Perskaityti pasirinktus teorinius tekstus, parengti 600–800 žodžių esė ir dalyvauti argumentuotoje seminaro diskusijoje.
9. Fotografijos kūrimo, atrankos ir interpretavimo metodai Fotografinio projekto tyrimo klausimas; autorinės intencijos ir suvokimo skirtumai; analoginiai, skaitmeniniai ir eksperimentiniai procesai; atranka, redagavimas, vaizdo ir teksto santykis.	1	1					**2**	**7**	Parengti baigiamojo projekto koncepciją, vaizdų atrankos logiką ir trumpą kritinį komentarą apie pasirinktą metodą.
10. Fotografijos etika, teisės ir reprezentacijos politika Autorių ir atvaizdo teisės, privatumas, sutikimas, viešasis interesas, stereotipai; vaizdų perkėlimas į naujus kontekstus, atvaizdo teisių ir institucinių praktikų įtampa.	2		4				**6**	**7**	Išanalizuoti konkretų viešos fotografijos panaudojimo atvejį, nurodyti etines ir teisines rizikas bei pasiūlyti sprendimą.

11. Fotografija skaitmeninėje ir algoritminėje medijų aplinkoje Socialinių tinklų vaizdų kultūra, sklaidos logika ir vizualinės tendencijos; fotografijos autentiškumas; generatyvinis dirbtinis intelektas, sintetiniai vaizdai, šaltinio patikimumas ir žymėjimas.	2		4				**6**	**10**	Palyginti fotografinio ir sintetinio vaizdo sklaidą; parengti analizę apie autorystę, patikimumą ir auditorijos informavimą.
12. Baigiamasis fotografijos tyrimas ir kritinė peržiūra Tyrimo / kūrybinio projekto struktūra, istorinių ir teorinių šaltinių integravimas, redagavimas, viešas pristatymas, kolegialus vertinimas ir refleksija.	2	2	4				**8**	**12**	Užbaigti ir pristatyti pasirinktą vizualinę esė arba analitinį fotografijos tyrimą su šaltinių nuorodomis ir refleksija.
Iš viso	16	8	16				**40**	**90**	

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Teorinių tekstų skaitymas ir trumpi atsiskaitymai	20%	Semestro metu	Fotografijos istorijos faktų ir teorinių sąvokų supratimas, tikslumas, argumentuotas sąsajų su vaizdais paaiškinimas.
Fotografijų ir medijų atvejų kritinė analizė	25%	Semestro metu	Konteksto nustatymas, vizualinių sprendimų analizė, teorinių prieigų taikymas, argumentų pagrįstumas ir šaltinių nurodymas.
Seminarai, pristatymai ir grįžtamasis ryšys	15%	Semestro metu	Pasirengimas diskusijoms, aiškus pozicijos pristatymas, gebėjimas įsiklausyti ir pateikti konstruktyvų, pagrįstą komentarą.
Baigiamasis analitinis arba vizualinis projektas **Baigiamojo projekto pasirinkimai** Studentai pasirenka vieną iš dviejų lygiaverčių atsiskaitymo formų: (1) vizualinę esė (8–12 fotografijų arba archyvinių vaizdų su 700–1000 žodžių argumentuotu	40%	Semestro pabaigoje	Temos ir tyrimo klausimo aiškumas; istorinio ir teorinio konteksto išmanymas; vaizdų atrankos ir interpretacijos nuoseklumas; etiškumas; pristatymo kokybė; refleksija. Abiem atvejais privaloma nurodyti naudotus šaltinius, vaizdų kilmę ir naudojimo teises. Vertinimo kriterijai taikomi vienodai, atsižvelgiant į pasirinktą formą.

komentaru), arba (2) kritinį fotografijos atvejo tyrimą (apie 1800–2200 žodžių, analizuojant bent 5 konkrečius vizualinius pavyzdžius).			

Autorius (-iai)	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidykla ar internetinė nuoroda
Privaloma literatūra				
Stephen Shore	2013	The Nature of Photographs		PHAIDON
Sontag, Susan	1977	On Photography		New York: Farrar, Straus and Giroux
John Berger	2013	Understanding a Photograph		Penguin Books Ltd.
Roland Barthes	2020	Camera lucida.Pastabos apie fotografiją	Iš prancūzų kalbos vertė Agnė Narušytė / Antras atnaujintas leidimas	Kitos knygos
Papildoma literatūra				
Margarita Matulytė, Agnė Narušytė	2016	Camera obscura: Lietuvos fotografijos istorija, 1839-1945		Vilniaus dailės akademijos leidykla
Annie Leibovitz	2008	At Work		PHAIDON
Richard Avedon	2002	Borrowed Dogs		https://www.scribd.com/doc/28808704/Richard-Avedon-Borrowed-Dogs
Sylvia Plachy	2004	Self Portrait with Cows Going Home		Aperture
Margarita Matulytė	2016	„Atlydžio“ žurnalistika ir Adaukto Marcinkevičiaus fotografijos estetika	nr. 7, p. 214–234	*Dailės istorijos studijos: Vaizdų tekstai – tekstų vaizdai*, Vilnius: Lietuvos kultūros tyrimų institutas
Sally Mann	2025	Art Work: On the Creative Life		Penguin Books Ltd.